

ÇUBUK KÖPRÜSÜ

Fazıl Küçük KOÇ

*Sarı Ahmet'im geldin mi nazara?
On sekizinde koydular mezara.
Çıbık Köprüsü gözlerin kör ola.
Nasıl kıydın aslanım Sarı Oğlana?*

Kör olası Çıbık Köprüsü, Anşe Ana'nın ilk göz ağrısı Sarı Ahmet'i almıştı bir sonbahar günü.

Mıhtat Ağa (Mitat Kuzulu), Gemerek Kümeören köyünden Kuzuculardan Ahmet'in oğlu, Küçük Ağanın yeğenidir. Asuvata (al-sat / ticaret) yapmak suretiyle köyün dışına çıkıp ufkunu geliştiren, Kayseri, Sivas, Ankara, Malatya ve Adana'ya gitmişliği olan, Göçmenlerden marangozluk zanaatini kendi çapında öğrenen, her bir işin üstesinden gelen girişken, çalışkan ve hoş sohbetiyle bilinen birisidir.

Anşe Hanım ile evli ve beş çocuk babası olan Mıhtat Ağa'ya Kümeören köyü dar gelmektedir. Aslanlar gibi büyüüp gelişen, tuttuğunu koparan oğlu 'Sarı Ahmet' ile sırt sırta verip başka yerlerde yeni bir yaşam kurmayı düşlemektedir. Tarlada zahra, pazarda hayvan alım satımı gibi ticaret işlerine yatkındır. Ayrıca ufkü da geniş Mıhtat Ağa'nın. Çocuklarını okutmak istediğini; "Okusunlar, hatta kız çocukları da okusunlar memur olsunlar." diyerek her fırsatta dile getirir.

1940'lı yıllarda Kümeören köyünde mektepli, okur yazar olarak sadece üç kişi vardı. Mıhtat Ağa'nın amcazadeleri Cemal Koç ve Dursun Koç 1942-1944 yıllarında Gemerek Cumhuriyet ilkokulunu bitirirler.

Cemal Koç Kayseri'de ortaokula kayıt yaptırır, bir sömestr okula gider, ekonomik nedenlerle eğitimini tamamlayamadan köyüne döner. Uzun yıllar köy katipliği, üç dönem köy muhtarlığı ve ilçe merkezinde arzuhalcilik yapar. Şahruklardan Mehmet Ali oğlu Mustafa Öztoprak ise Ekizceli dayısının yanında İzmir'de ortaokulu bitirmiştir. Mustafa, ortaokul sonrası köye döner ve yaşamını köyde devam ettirir. Sonraki yıllarda başlayan eğitim aşkı tüm köye sirayet etmiştir. Ayrıca 1959 yılından beri Kümeören köyünde ilkokul vardır.

Profesör, doktor, subay, avukat, savcı, hâkim, mühendis ile onlarca öğretmen ve devlet memurunun yettiği bir küçük köyden söz ediyoruz.

Kör olası Çıbık Köprüsü, Anşe Ana'nın ilk göz ağrısı Sarı Ahmet'i almıştı bir sonbahar günü.

Olayın geçtiği, Anşe Ana'nın yöresel ağızla söylediği "Çıbık Köprüsü" üç kemerli, kesme kilitli taşlı, usta işi yüz yıllık tarihi bir köprüdür. Yakın tarih kaynaklarında köprünün yapımı, ihalesi ve tasarımı ile ustası konusunda bir kayıt bulunmamasıyla birlikte, köprünün 1800'lü yılların başlarında inşa edildiği rivayet edilmektedir.

Köprü deyip geçmeyin, çünkü köprüler; iki yakayı, köyleri, şehirleri ve kıyıları birbirlerine bağlayan, hasret-

leri gideren, sevenleri buluşturan, ticaret ve sosyal yaşamın olmazsa olmazlarından olan, inşa edildikten sonra yıllarca insanlığa hizmet eden yapıtlardır. Bu yapılar, kimi zaman türkülere kimi zaman da ağıtlara esin kaynağı olmuştur.

Köprüden geçti gelin, saçbağın düştü gelin.

Çubuk Köprüsü Kayseri ile Sivas arasındaki tek karayolu üzerinde, Henüz yeni kurulmuş olan Yeniçubuk'a bir km mesafede Gemerek yolu üzerinde yer almaktadır. Yeniçubuk ki; Romanya ve Bulgaristan'dan gelen 451 Göçmen ailesinin 1936'dan başlayarak iskan edildiği, geniş paralel sokak ve caddeleri, pazar yeri ve çarşısının yanı sıra ahırların evlerden ayrı olduğu, yapılarda da entegre tuvalet ve banyoların bulunduğu, meyve ağaçları ve bahçelerin yer aldığı, meşhur *göçmen evleri* olarak adlandırılan yaşam alanlarının olduğu Yeniçubuk kasabası Kılıç Dağı'nın güney yamaçlarına, 1929 yılında yapılan demiryolu istasyonu kenarına kurulmuş bir yerleşim birimidir. Yine o yıllarda Gemerek'in Karagöl, Burhan ve Dendil köylerine Bosna'dan göç eden Boşnaklar da yerleştirilmişti. Ana dilleri Türkçe olan *göçmenler* kendi aksanlarında Türkçe konuşurken, Boşnaklar ise kendi aralarında daha çok ana dilleri olan Boşnakça konuşurlardı.

O yıllar, Sivas-Kayseri yolunda saatte bir aracın geçtiği yıllardı. Yaklaşık iki bin kişinin yerleştiği Yeniçubuk kasabası; kısa sürede bölgenin önemli ticaret merkezi haline dönüşmüş, Yeniçubuk Tren İstasyonuna açılan Pancar Bölge Şefliği ve Toprak Mahsulleri Ofisi sayesinde köylünün ürettiği ürünlerin satın alındığı bir merkez hâlini almıştı. 1955 yılında üretime açılan Kayseri Şeker Fabrikasının pancar üretiminin bir kısmının Gemerek ve çevresinde üretilmesinin planlanması, köylüler için yeni bir tarım türüyle tanışma ve yeni bir gelir kapısı bulmasına sebep olmuştu. Dere ve Kızılırmak kenarlarındaki sulak arazilerde yavaş yavaş pancar ekimi başlamıştı.

O yıllarda bölgede tarım, ağırlıklı olarak öküzlerin kullanıldığı kağrı ve karasabanlar ile yapılırken, atlar ise hâli vakti yerinde olanların sahip oldukları, daha çok bireysel ulaşım binek aracı olarak kullanılmıştı. Göçmenler bölgeye birçok yenilik getirdiler. Bu yeniliklerden özellikle iki tanesi halkın yaşamına dokunmuş, evlerine girmişti. Oturma odalarının ısınmasının yanı sıra, içerisinde ekmek, üzerinde aş pişirilen bazen tuğladan sabit, bazen de sacdan yapılan, *fırınlı peşge* adı verilen sobalar kullanılmaya başlanmıştı. At arabası da yine göçmen marangoz ustalarının sayesinde bölgede yaygınlaşmıştı.

Bu bakımdan Yeniçubuk kasabası; zanaat, üretim ve ticaret merkezi olma yolunda hızla ilerlemeye başlamış, nüfus hareketleri ve ticaret bakımından çok eski bir yerleşim yeri ve 1953 yılında ilçe olan Gemerek'i bile geçmişti. Hatta bu durum, Gemerek ve Yeniçubuk arasında gelişen bir rekabet olarak halk arasında sıkça dile getirilmiş bir konudur. Gemerek ve Yeniçubuk 31 Aralık 2012 tarihi itibarı ile Gemerek adı altında idari olarak birleşmiş ve Yeniçubuk Belediyesi kapatılmıştır. Gemerek Belediyesi ana hizmet binasını Yeniçubuk'a taşımıştır.

O zamanlar henüz 10 yaşında olan Davut ilkokula gitmektedir. Yaz tatilinin gelmesini en çok da canı kadar sevdiği ağabeyine kavuşmak için istemektedir. Sarı Ahmet onu kucağına aldığı zaman onu o, dünyanın en mutlu çocuğu olurdu. Çünkü babası Mihtat Ağa hiç kucaklamazdı çocuklarını. Severdi aslında yavrularını, ama dokunamazdı onlara. Utanırdı, arlanırdı birileri görecekti diye. O yıllarda babalar büyüklerinin yanında kendi çocuklarını sevebilirlerdi. Bu durum saygısızlık olarak algılanırdı yörede.

Sarı Ahmet köydeki bütün çocukların en sevdiği ağabeyidir. Yeniçubuk'tan getirdiği akide şekerleri ile köydeki çocukların gönlünü almayı başarır. Baba sevgisini göremeyen Davut için Sarı Ahmet çok kıymetlidir. Tarif edilemez bir sevgi ve hayranlık duymaktadır ağabeyine. Onun sayesinde çocukluğu keyiflidir. Çok ama çok sever onu.

Sarı Ahmet henüz 18 yaşındadır. Köyün en yağız delikanlılarından biridir. Anasının "sarı"sı, babasının Ahmet'i, çocukların ise Sarı ağabeyi... Köyde ilk futbol oyununun onun zamanında başladığı söylenir. Harman yeri sosyal toplanma alanıdır köy halkının. Özellikle çocuk ve gençler çelik çomak ve atlarla cirit oynayacakları zaman harman yerlerinde toplanırlar. Mihtat Ağa'nın şehirden getirdiği gerçek deri bir topla tanışır köyün gençliği o yıllarda. Aşağı ve Yukarı harmanlarda taşlardan kale oluşturarak başlarlar futbol oymaya. Sarı Ahmet köy gençliğinin sosyal önderidir. Yıllar sonra Kümerören köyünün o yıllardaki bir avuç gencinin oluşturduğu futbol takımı, Gemerek'in futbol takımını Kayacık Çayırında yapılan maçta yenmiştir. Bu olay, köy gençliğinin belleğinde sürekli dile getirilen bir gurur kaynağı olarak yerini almıştır.

Sarı Ahmet'in Çubuk Köprüsü'nde boğulma haberi ile sarsılır tüm köy ahâlisi. Çocukları Urhuya, Davut, Mustafa ve Binnaz için güzel hayal-

ler kurarken gelen acı haberle yıkılır Mihtat Ağa.

1957 yılı, kaderin ağlarını ördüğü bir yıl olacaktır. Pancar sökümlü sonbaharda olur. Yoğun sonbahar yaz yağmurları sık olmaz bölgede. Olduğu zaman da taşkınlara sel baskınlarına neden olur. Bir hafta öncesinde gök yarılmış ve sanki tüm suyunu yeryüzüne boşaltmıştı. Yeniköy, Mudarasın ve Hacıyusuf'un yer aldığı, birçok Türkmen köyünün bulunduğu Boğaz, Kümeören ve Çamıllı Vadi'lerinden kopup gelen sel, büyük taşkınlar yaparak Kızılırmak'a kadar ulaşmıştı. Acısu Deresi Boğaz köylerinin bulunduğu vadiden başlayıp doğudan gelen Eskiçubuk Deresi'yle Çubuk Köprüsü'nde birleşerek, Horuk köyü açıklarında Kızılırmak Nehri'ne karışan orta büyüklükte bir deredir. Sulama tarımı başlayınca dere boyunca oluşturulan küçük bentlerle sulu tarım yapılması nedeniyle Acısu ve Eskiçubuk Dere'lerinin debisi de azalmıştı. Özellikle yazın sonbaharda çoğunlukla dere suyu tehlikeli olmadığı için at arabasıyla veya yürüyerek derelerden karşıya geçilebilir olmuştu.

Çubuk Köprüsü yağma kilit taşlarla örülür, dört ayak üzerine üç gözlü, yuvarlak kemerli olarak inşa edilmiş, yıllara meydan okuyan küçük bir tarihi köprüdür. Zemin yüksekliği oldukça yüksek inşa edilmiş olmalı ki; aynen Ergene Irmağı üzerinde Sultan II. Murat zamanında Osmanlı ordusunun düz ovardan karşıya geçebilmesi için inşa edilen "Uzunköprü"nün çok büyük sel felaketleri olsa da mimari olarak köprü geçişine olanak sağlamıştır. Yine yıllara meydan okuyan Sivas Kesik Köprü ve Karaözü'ne geçişi sağlayan Kızılırmak üzerindeki Şahruk Köprüsü gibi Çubuk Köprüsü de yıllarca Kayseri Sivas karayolunun açık olmasına, Gemerek-Yeniçubuk arasında ulaşım olanak sağlamıştır.

Acısu ve Eskiçubuk Dereleri'nin akarı köprü dibinde üç göze yayılarak yayvan bir ağız sağlarken, aşırı selin oluşturduğu güç ile köprünün ayaklarının

dibinde oluşan milli kumlu yığılma sele kapılıp sürüklenip gider. Köprünün ayakları dibinde derin çukurlar oluşur. Daha önce defalarca at arabası ile Yeniçubuk'a giden Sarı Ahmet, at arabasını köprünün altından sürerek atların serinlemesine, su içmelerine, dinlenmelerine fırsat verirdi. Ayrıca belki de en önemlisi ahşaptan yapılan tekerlerinin ıslatılmasıyla şişen ahşabın, metalden monte edilen kasnağın tekerleri daha iyi kavramasına ve tutmasına yardımcı olurdu.

İşte tüm bu işlevleri yapmak maksadıyla Sarı Ahmet sürer atları köprünün orta kemerine doğru. Fark edemez suyun hareketinde bir gariplik olduğunu. Artık iş işten geçmiştir. Boşluğa düşen atlar arabayı peşi sıra sürüklerken, arabanın oku saplanır suyun dibine. Yuları elinde olan Sarı Ahmet o çekimle beraber atların arasına düşer, can pazarı kurulmuştur artık. Birbirlerine ve arabaya koşu kemerleri ile bağlı olan atlar ile at arabası ve eline doladığı yularlar çeker Sarı Ahmet'i suyun derinliklerine.

Akşam saatlerinde yoldan at arabası ile köye dönmekte olan Adıgüzel dayı, köprü kenarında bir garipliğin olduğunu hisseder. İki saat önce yükünü boşaltıp dönmekte olan Sarı Ahmet aklına gelir. Dayının içine bir kurt düşer. Hemen köprünün ayaklarına doğru koşar. Suda boğulan atların şişen cesetleri su yüzüne vurmuş, kafaları su yüzeyinde gövdenin büyük kısmı su içerisinde asılı durmaktadır. Gözleri arar Sarı yeğeni, bulamaz. Panikle suya dalan Adıgüzel, suyun derin oluşunun farkına varınca telaşla dışarı çıkar. Anlamıştır artık Sarı yeğenin suda boğulduğunu. Çaresizlik içerisinde dövünürken, oradan geçmekte olan birileri ile jandarmaya haber gönderir. Jandarma olay yerine gelir. Sağa sola haber verilir. Yapacak bir şey yoktur artık. Acısu Çubuk Köprüsü yutmuştur Sarı Ahmet'i.

Yüzme bilen sadece iki kişi vardır. Yeniçubuk ve Gemerek'te taş kömürü ocaklarının ve işletmelerinin açıldığı

yıllardır. Maden mühendisi Bülbüloğlu iyi bir yüzücüdür, dalgıçtır. Mühendis Bey, oluşturduğu ekiple çıkarma çalışmalarına başlar ve Sarı Ahmet'in teker altında sıkışan, ağız kumlarla dolmuş cansız cesedine ulaşır. Bileklerine dolanmış yularları kestikten sonra, yangın söndürme köşelerinde mevcut olan ucu çengelli 3-4 metre uzunluğunda sırk yardımı ile çekerler Sarı Ahmet'in cesedini yukarı. Oluşan girdaplı çukurun derinliğinin üç-dört metreye ulaştığını ifade etmişti mühendis Bey.

Anşe Ana heyecanlıdır, Sarı gelecek akşama. Acıkmıştır şimdi o. Ocakta sıcak aş hazırdır. Sarı gelmeden sofrayı kurmaz. Acı haber akşamın geç saatlerinde, bir atlı ulak ile köye ulaşır.

Herkesi derinden yaralayan bu olayın olduğu sırada henüz 10 yaşındadır Davut. Köyde okul yoktur o yıllarda. Hacıyusuf köyü, Boğaz köylerinin merkezidir. Bir yıl önce açılan ilkokulun ilk öğrencileri olan Davut ve küçük kardeşi Mustafa, akrabaları Seledin Dayı'nın evinde kalırlar. İlkokulda bir öğretmen ve tek derslik vardır. Tüm çocuklar birleşik sınıfta ders görürler. Aslında okul binası henüz inşa edilmeden açılmıştı köyün ve bölgenin tek okulu. Mısır Mehmet Ağa, köyün muhtarıdır. Muhtarın evi büyüktür, evin misafir odası okul yapıncaya kadar ilkokul olarak kullanılır.

Yaz tatilinde köye dönen Davut; köy işlerine yardım etmekte, en çok da Sarı ağabeyin yanında olmaktan mutludur. O gün Sarı Ahmet'in at arabası ile Yeniçubuk'a pancar götüreceğini bildiği için her işe koşuşturur Davut. Kafasında ağabeyi ile beraber gitmek vardır. Aziği getirmiş, testi ile taze suyu hanın pınarından doldurmuştur. "Abi ben de geleyim." der. Sarı Ahmet duymazdan gelir ve kamçısını şaklatır. "İn arabadan koçum! Sen gelmeyeceksin, ben belki gecikirim, söz sana gelirken hediye alacağım." der, gönlünü almak için. Davut biraz üzgündür, iner sessizce arabadan. O gün bu gündür içi burkularak merak eder, acaba ne getirecekti diye.

Bu trajik olayın etkisiyle yıkılan Anşe Ana; o günden sonra bir daha normale dönemedi. Hiç gülmedi, hep yastaydı. Daha sonraları komşuların düğünlerine uğrayıp hayırlı olsun dedikten sonra hemen ayrılırdı oradan. Ölünceye kadar ağladı Anşe Ana. Mihtat Ağa: "Yahu hatun, bu çocuklar da senin çocukların, bunlarla biraz ilgilenen ne olur!" diye çıkıştı. O tarihte 15 yaşında olan Urhuya, Sarı Ahmet'in çok sevdiği arkadaşı Rafet ile nişanlanmıştı. Sarı Ahmet de bir kızı isterdi. Önce bacısını gelin edecek, daha sonra kendisi evlenecekti. Urhuya, ancak yıllar sonra gelin olabiliyordu. Ağlamaktan bir gözünü neredeyse kaybetmişti.

Köyden taşınamamıştı Mihtat Ağa. Ancak oğulları Davut ve Mustafa, babalarının hayalini nispeten gerçekleştirmişlerdi. Cemal Koç, Dursun Koç ve Mustafa Öztoprak'ın açtığı yolda ilerlemişler, Gemerek'te ortaokul ve liseyi bitirmişler, ortaokul ve lise yıllarında Fikri dayının kiralık tek odalı evinde, gaz lambası altında, tek yatak içerisinde yıllarca okula gidip gelmişlerdi. Mihtat Ağa her hafta onların yiyeceklerini taşımıştı Gemerek'e. Harçlıklarını hiç eksik etmemişti. Davut ve Mustafa, askerlik sonrası memuriyete atılmışlardı. Davut Kayseri Merkez Postanesi Müdürlüğü, Mustafa ise Türk Telekom Bölge Müdürlüğü gibi görevleri ifa ederek çevresindekilerle, akrabalarına ve köylülerine hem rol model, hem de birçok kişinin işe alınmalarına destek olmuşlardı. Köyün ilk devlet memurları olarak göreve başlayan Davut ve Mustafa kendilerinden sonra gelenlere Mihtat Ağa'nın istediği yolu açmışlardı.

Anşe Ana, hasretiyle acısıyla gitti. Ağlamaktan son zamanlarında gözlerine inme inmişti.

Çıbık Köprüsü; Anşe Ana'nın âhını aldığından olsa gerek şimdi atlı, işe yaramaz bir halde çürümeye bırakılmış öylece duruyorsun!